

Beszámoló a Háttér Társaság egyesület 2017. évi tevékenységéről

1. Bevezető

A Háttér Társaság közhasznú egyesület Magyarország legnagyobb és legrégebb jelenleg is működő lesbikus, meleg, biszexuális, transznemű, queer és interszexuális (LMBTQI) egyesülete. Célunk a szakmai és politikai közvélemény, valamint a tágabb társadalom figyelmének felhívása az LMBTQI emberek problémáira; az őket segítő szolgáltatások működtetése; az LMBTQI emberek társadalmi helyzetének, szükségleteinek megismerése és ezen szempontok érvényesítése a közszolgáltatásokban; az LMBTQI emberek jogainak védelme, hátrányos megkülönböztetésük elleni fellépés; jóllétük, egészségtudatosságuk növelése; az LMBTQI közösségek önszerveződésének támogatása, kultúrájuk ápolása, megismertetése.

Ezen célok megvalósítása érdekében állandó programként idén is működtettük az Információs és Lelkisegély Szolgálatot, a Személyes Segítő Szolgálatot, a Jogsegélyszolgálatot, a HIV/AIDS Megelőzési Programot, valamint az Archívumot és könyvtárat. Állandó programjaink mellett foglalkoztunk kulturális és közösségi események szervezésével, érdekvéleményesítéssel, kutatásokkal és képzésekkel is.

A 2017-es év főbb eredményei:

- az Információs és Lelkisegély Szolgálat hívásszámának további 20%-os bővülése (a 137-37, mobilról is ingyenesen hívható szám 2016-os bevezetése óta összesen 58%-os bővülés)
- jogi képviselő precedens értékű ügyekben (azonos nemű pár külföldön kötött házasságának elismerése, lesbikus pár általi örökbefogadás, transznemű menekült nemének jogi elismerése)
- szakmai tanácsadás HIV-szűrést népszerűsítő kommunikációs kampányban, HIV-szűrések szervezése
- szivárványcsaládokkal, LMBTQI fiatalok iskolai tapasztalataival, online gyűlöletbeszéddel kapcsolatos kutatások
- hivatalos felnőttképzési intézménnyé válás, gyűlölet-bűncselekményekkel foglalkozó képzés engedélyeztetése
- 5. LMBT Történelmi Hónap sikeres megszervezése, programok számának bővülése
- aktív részvétel a kormány által létrehozott Emberi Jogi Kerekasztal munkájában
- transznemű menedékkérők elhelyezésére, támogatására vonatkozó jogszabály elfogadtatása

A 2017-es év számokban:

- 8 részállású fizetett munkatárs, 124 rendszeresen munkát végző önkéntes
- 3.429 hívás a Háttér Információs és Lelkisegély Szolgálatnál
- 455 telefonos és 260 e-mailos és megkeresés a HIV-vonalnál
- 212 jogi tanácsadással vagy képviselővel járó új megkeresés a Jogsegélyszolgálatnál, 23 korábbi ügy folytatása

- 11 új papír alapú kiadvány az Archívumban, 103 elektronikus, illetve korábban beszerzett kiadvány feldolgozása
- közel 1.000 látogató a 22 partnerszervezettel együttműködésben szervezett 41 eseményből álló LMBT Történelmi Hónap programsorozaton
- 85.452 egyedi látogató és 172.474 oldalletöltés a honlapon

2. Információs és Lelkisegély Szolgálat

A telefonos lelkisegély szolgálatunk 1996-ban alakult azzal a céllal, hogy az LMBTQI embereknek és környezetüknek mentális és információs segítséget nyújtson. A szolgálat 2017-ben is mindennap 18:00-tól 23:00 óráig fogadta a hívásokat. Az ügyelet mellett havonta 1-1 alkalommal szupervíziót, esetmegbeszélést és stábmegbeszélést tartottunk a telefonos operátorok részére. A 2016-ban indult képzési ciklus végén, 2017 őszén 3 új operátor kezdte meg a munkát. A 2017-ban indult képzési ciklusba 10 fő kapcsolódott be. 2017 végén a szolgálat működtetését 35 operátor látta el.

Az év folyamán a szolgálat összesen 3.429 hívást fogadott, ami a 2016-os számhoz képest 20%-os bővülést jelent. A 137-37-es új, mobilról is ingyenesen hívható telefonszám 2016-os bevezetése óta a hívásszám 59%-kal nőtt. A női hívók aránya 25% volt, a transznemű embereké 7%. A hívók 10%-a vidéki kistelepülésekről lépett kapcsolatba a szolgálattal. A leggyakoribb problémák a magány és kapcsolatteremtési nehézség, önfogadási problémák, a környezettel és a családdal való konfliktus volt. Emellett jelentős számban fordultak hozzánk hívóink lelki és testi betegséggel, egészségügyi információkkal kapcsolatban. A szolgálatot 49 esetben hívta erőszak áldozata, 23 hívónak voltak öngyilkossági gondolatai, kifejezetten jogi információra 45 hívónak volt szüksége.

4. Személyes Segítő Szolgálat

Személyes Segítő Szolgálatunk 2014 márciusában indult, célja, hogy 10-12 alkalmas segítő beszélgetések révén segítse az LMBTQI emberek önfogadási, életvezetési, kapcsolatteremtési vagy konfliktuskezelési nehézségeinek megoldását. A szolgáltatást pszichológus szakemberek vezetése mellett több éves mentálhigiénés tapasztalattal rendelkező önkéntes segítők nyújtják. Segítő beszélgetéseket 1 pszichológus vezetésével 9 önkéntes segítő folytatott.

A program iránt a 2017-es évben is nagy volt az érdeklődés, összesen 40 ügyfél vette fel a kapcsolatot a programmal, a szolgáltatásba végül 18 kliens kapcsolódott be, akik összesen 176 ülésen vettek részt. Kiemelendő, hogy a 18 kliensből 3 transznemű volt, így sikeresen jutottunk el a közösség egyik legsérülékenyebb csoportjához is. A 18 kliens közül 2 fő volt vidéki, akikkel az üléseket videóhívás útján tartottuk meg.

5. Jogsegélyszolgálat

Egyesületünk 2000 nyara óta működteti a Háttér Jogsegélyszolgálatot, amely elsősorban a szexuális irányultság vagy nemi identitás miatti hátrányos megkülönböztetés, zaklatás vagy bántalmazás áldozatai számára nyújt ingyenes jogi segítséget (beadványszerkesztést és jogi

képviselőket). A jogsegélyszolgálat emellett tájékoztatást ad minden olyan ügyben, ahol a kérelmező szexuális irányultságának vagy nemi identitásának jelentősége lehet.

A 2012-ben megindult esetszám-emelkedés ebben az évben is folytatódott, 2017-ben összesen 212 új megkeresés érkezett, és 23 további ügy volt folyamatban korábbi évekről. A korábbi évekhez hasonlóan a legtöbb megkeresés idén is foglalkoztatási, egészségügyi és szolgáltatási hátrányos megkülönböztetéshez és zaklatáshoz kapcsolódott, de jelentős számú volt a gyűlölet-bűncselekménnyel és gyűlöletbeszéddel, illetve a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésével és a gyermekvállalással kapcsolatos megkeresés is. A nem jogi elismerésére irányuló eljárások felfüggesztése miatt megnőtt az ilyen jellegű megkeresések száma is.

A jelentősebb ügyeink közül mindenképpen érdemes kiemelni, hogy a bejegyzett élettársak öröklési illetékmentességét megállapító 2016 decemberében közzétett ombudsmani jelentést követően a Nemzeti Adó és Vámhivatal felülbírálta korábbi álláspontját, kiegészítette nyomtatványait és tájékoztató anyagait a bejegyzett élettársakra történő utalással, körlevélben hívta fel a helyes jogértelmezésre az adóhivatal munkatársainak figyelmét, és közleményt helyezett el a NAV honlapján, amelyben felhívta a figyelmet, hogy a hibásan kiszabott illetékeket kamatostul visszafizetik. Sikeresen zárult az alapvető jogok biztosának egy másik vizsgálata is: az ombudsman jelentése megállapította, hogy sérült a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz fűződő joga és szexuális irányultságon alapuló, jogellenes hátrányos megkülönböztetést valósítottak meg az állami szervek, amikor megtagadták, hogy egy azonos nemű párokban élő pécsi nő örökbe fogadjon egy másfél éves roma kislányt. Nagy horderejű döntést hozott a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság is, amikor kimondta: a magyar államnak is el kell ismernie a külföldi azonos nemű párok által kötött házasságokat bejegyzett élettársi kapcsolatként. Az Egyenlő Bánásmód Hatóság diszkriminációt állapított meg egy LMBTQI sportegyesület uszodabérletének elutasítása és a család.hu oldalon szereplő hiányos információk miatt; a *Meleg férfiak hideg diktatúrák* c. film interjúalanyokat kereső hirdetése közzétételének megtagadása kapcsán indult eljárás pedig egyezséggel végződött: a HírTV többször is teljes terjedelmében leadta a dokumentumfilmet.

Továbbra is aktív szerepet vállaltunk a Gyűlölet-bűncselekmények Elleni Munkacsoport működtetésében: egy kiadványban foglaltuk össze a strasbourg-i Emberi Jogok Európai Bíróságának vonatkozó esetjogát; az adatvédelmi kérdéseket is tárgyaló útmutatót készítettünk gyűlölet-bűncselekmény áldozatok és tanúk kihallgatásához, 2017 novemberében pedig *Hatékony állami válaszok a gyűlölet-bűncselekményekre* címmel konferenciát szerveztünk a Nemzeti Közszerzői Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskolájával együttműködésben. A rendőrséggel folytatott együttműködésünk bekerült az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének jó gyakorlatokat szemlélő kiadványába. Munkatársunk részt vett az EBESZ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Irodája (ODIHR) által készített, gyűlölet-bűncselekmények áldozataival foglalkozó új útmutatás összeállítására életre hívott szakértő munkacsoport munkájában is.

6. HIV/AIDS Program

1998-tól működő HIV/AIDS megelőzési programunk középpontjában a tudatformálás, a tanácsadás és a kutatás áll. 2004 óta működtetjük óvszerautomata programunkat is, amelynek révén az LMBTQI szórakozóhelyek látogatói szociális áron juthatnak óvszerhez.

HIV-vonalunk 2005. december 1-jén alakult azzal a céllal, hogy széleskörű tájékoztatást nyújtson a HIV/AIDS-cel és egyéb szexuális úton terjedő fertőzésekkel kapcsolatban, valamint segítsen a HIV-vel élőknek állapotuk elfogadásában, az új kihívásokkal való megküzdésben. A szolgálat az év minden napján napi 24 órában elérhető volt telefonon, illetve elektronikus levelezés útján. A szolgálatot 5 operátor látta el. A szolgálat az év során 455 telefonos és 260 email-es megkeresést kapott.

Augusztusban bekapcsolódtunk a GSK gyógyszergyár által szervezett, a HIV-szűrés fontosságát hangsúlyozó kampányába. A hazai kutatások alapján elemzést készítettünk szűrésen való részvételt nehezítő körülményekről, részt vettünk a kampány kreatív elemeinek véleményezésében. A tájékoztató kampány mellett 10 alkalommal szerveztünk szűréseket LMBTQI szórakozóhelyeken, amelynek keretében 292 személy HIV-szűrését végeztük el, valamint 1500 óvszert és 300 példányt juttattunk célba *Gumibuli és Teszteld magad!* című tudatosságnövelő kiadványunkból.

7. Archívum és könyvtár

A Háttér Archívum szervezetünk megalakulásától kezdve gyűjti és rendszerezi az LMBTQI emberekkel kapcsolatos kiadványokat, sajtócikkeket, játék- és dokumentumfilmeket, kisnyomtatványokat, plakátokat, levéltári anyagokat. 2017 végén archívumunkban 4.315 nyomtatott könyv, illetve elektronikus dokumentum volt elérhető, az év folyamán 11 új papír alapú kiadványt szereztünk be és összesen 103 új tételt katalogizáltunk.

Az év folyamán archívumunk munkatársai több alkalommal adtak elő szakmai konferenciákon, így például az IFLA könyvtáros világkonferencián Varsóban, valamint az MTA Társadalomtudományi és Bölcsészettudományi Kutatóközpontjai által szervezett *Interjúzni muszáj* c. oral history-val foglalkozó konferencián. Archívumunk munkatársa LMBTQI-történeti sétát is tartott a *Budapest100* rendezvénysorozat keretében.

2017 februárjában ötödik alkalommal szerveztük meg a Labrisz Leszbikus Egyesülettel együttműködésben az LMBT Történeti Hónapot. A négyhetes programsorozat alatt 41 esemény került megszervezésre 22 partnerszervezettel együttműködésben. Programokat nem csak LMBTQI szervezetek, de oktatási, tudományos és kulturális intézmények is szerveztek, így például az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, a Korall folyóirat és a Karinthy Színház is. Az eseménysorozaton összesen 983 látogató vett részt.

9. Egyéb projektek

Gyűlölet-bűncselekmények. Az év folyamán három gyűlölet-bűncselekményekkel foglalkozó projektünk is folyt: a *HateNoMore: A homofób és transzfób gyűlölet-bűncselekmény áldozatok szükségleteinek figyelembevétele - a bűnüldöző szervek tudatosságának növelése* c. projektünk keretében kézikönyvet dolgoztunk ki a rendőrség számára a homofób és transzfób gyűlölet-bűncselekmény áldozatokkal való bánásmódról, valamint útmutatót dolgoztunk ki a rendőrség és a bíróságok számára az LMBTQI

emberekkel való bánásmódról. A kiadványokat honlapunkon és nyomtatásban is elérhetővé tettük. Képzést tartottunk 50 vidéki rendőrnek és a Nemzeti Közsolgálati Egyetemen tanuló 58 rendőrhallgatónak. A *UNI-FORM: civil szervezetek és rendvédelmi szervek együttműködése az LMBT embereket érő gyűlölet-bűncselekmények és online gyűlöletbeszéd ellen* c. projektünk keretében elkészült az internetes oldalként és okostelefonos alkalmazásként is elérhető gyűlölet-bűncselekmény bejelentő felület. A felületről elérhető szolgáltatói adatbázisba 623 hasznos szervezet (rendőrség, ügyészség, kórházak, áldozatsegítő szolgálatok és civil szervezetek) elérhetőségei kerültek be. A bejelentő felület bevezetésére és az önrész előteremtésére adományozási kampányt folytattunk, amelynek arcai homofób és transzfób gyűlölet-bűncselekmény áldozatok voltak. *„Állj elő!” Az LMBT személyek elleni gyűlölet-bűncselekmények áldozatainak megerősítése és támogatása* c. projektünk keretében pedig 20 interjút készítettünk gyűlölet-bűncselekmények áldozatainak bejelentését fogadó, illetve őket támogató állami és civil szervezetek munkatársaival, amelyek révén jó gyakorlatokat és képzési szükségleteket azonosítottunk. Részt vettünk a homofób és transzfób gyűlölet-bűncselekmény áldozatok támogatásáról szóló kézikönyv összeállításában is, amelynek megjelenése 2018-ban várható.

Szivárványcsaládok. 2016 márciusában 18 hónapos kutatási projektet indítottunk az LMBTQI emberek gyermekvállalással kapcsolatos attitűdjeinek, illetve a gyermeket nevelő LMBTQI emberek tapasztalatainak feltérképezésére. A projekt során 20, gyermeket nevelő vagy gyermekvállalás folyamatában lévő LMBTQI emberrel, valamint 10 pedagógussal és bölcsődei gondozóval készítettünk interjút. Online kérdőíves kutatást folytattunk az LMBTQI közösség tagjaival, amelyben gyermekvállalási terveikről, tapasztalataikról kérdeztük őket. A kérdőív kitöltését 2727-en kezdték el, a végső mintába 1249-en kerültek bele. Reprezentatív közvéleménykutatást rendeltünk a Mediántól az azonos nemű párok gyermeknevelésének társadalmi megítéléséről. A kutatás eredményeit az *Azonos nemű szülők és gyermekeik: Szivárványcsaládok helyzete 2016-17. Kutatási összefoglaló* c. kiadványunkban tettük közzé.

Iskolai környezet. Öt közép- és kelet-európai civil szervezettel együttműködésben 2017 júniusa és szeptembere között *Országos iskolai környezet kutatás* címen online kérdőíves kutatást folytattunk a 13-20 év közötti, a 2016/17-es tanévben köznevelési intézményben tanuló LMBTQI fiatalok iskolai tapasztalatairól. A kutatás a GLSEN (Gay, Lesbian and Straight Education Network), az Egyesült Államok legnagyobb oktatással foglalkozó LMBTQ szervezetének módszertanát követte. A kutatást matricák és online hirdetések révén terjesztettük. A kérdőív kitöltésébe 2783-an kezdtek bele, a végső mintába 928-an kerültek. A kutatási jelentés közzététele 2018-ban várható.

10. Nyilvánosság

Egyesületünk a 2017-es év folyamán fokozottan figyelt a nyilvánosságban történő minél erőteljesebb megjelenésre, amelyre leginkább jogsegélyszolgálatunk sikeres ügyei nyújtottak lehetőséget. Az év folyamán 13 sajtóközleményt tettünk közzé, honlapunkon pedig további 25 az egyesület működésével kapcsolatos hírt.

2017-ben honlapunkat 85.452 egyedi látogató látogatta, akik összesen és 172.474 oldal töltöttek le. Dinamikus fejlődést mutatott Facebook oldalunk is: egy év alatt 37%-kal nőtt az oldal követőinek száma, így 2017 végén 5.021 fő kedvelte Facebook oldalunkat. Hasonlóan

dinamikusan bővült instagram oldalunk követőinek száma is, oldalunknak 2017 végén 817 követője volt. Októberben elindítottuk angol nyelvű Twitter és LinkedIn oldalunkat is, az év végén pedig havi rendszerességű email hírlevelünket, amely 2.130 feliratkozóhoz ért el.

2017-ben is folytattuk Háttér Klub című nyilvános rendezvénysorozatunkat, amely során az LMBTQI közösség számára teremtünk lehetőséget egyesületünk munkájának jobb megismerésére. A Klub keretében februárban az első Budapest Pride felvonulás 20. évfordulójáról emlékeztünk meg; júliusban a szivárványcsaládokkal foglalkozó kutatásunk eredményeit mutattuk be; augusztusban pedig a One Archives, az Egyesült Államok legnagyobb LMBTQI arcívumának vezetőjét láttuk vendégül.

